

Vergaderjaar 1985–1986

19574

Wijziging van bepalingen die verband houden met de persoonlijke verschijning van partijen in civiele procedures

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

Het onderhavige wetsontwerp bevat voorstellen tot wijziging van een aantal bepalingen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering waarbij de persoonlijke verschijning van partijen in contentieuze civiele procedures centraal staat. Ten einde de desbetreffende terechtzitting mede met het oog op het eventuele verdere verloop van de procedure nadien een meer doelmatige en praktische opzet te geven, worden tevens enige bijkomende voorstellen gedaan op het terrein van de bevoegdheid van de rechter. Daarnaast vindt een wijziging plaats van voorschriften die van toepassing zijn op zaken waarin, na daartoe verkregen rechterlijk verlot, de inleidende dagvaarding op verkorte termijn is betekend alsmede van de vereisten die gelden voor het mogen gelasten van een voorlopig getuigenverhoor tijdens een aanhangig geding.

Het ontwerp is voorbereid door een in het kader van de Stuurgroep Onderzoek functioneren rechterlijke organisatie ingestelde werkgroep, waaraan een aantal deskundigen op het onderhavige terrein, afkomstig uit zowel de rechterlijke macht als de advocatuur, heeft meegewerkt. Het komt mij voor dat de voorstellen aansluiten bij en zijn gebaseerd op in de rechtspraktijk gebleken behoeften.

Een voorontwerp van het wetsvoorstel is ter toetsing voorgelegd aan de Subcommissie Burgerlijke Rechtsvordering van de Staatscommissie voor de Nederlandse Burgerlijke Wetgeving. De Subcommissie onderschrijft in haar op 5 september 1985 aan mij uitgebrachte advies de algemene opzet en strekking van het ontwerp en zij verwacht dat toepassing van de voorgestelde regeling een bijdrage kan leveren aan de verlichting van de werkdruk van de rechterlijke macht. Voor zover nodig zal hieronder bij de afzonderlijke onderwerpen nader op het desbetreffende advies, dat als bijlage is gevoegd bij deze toelichting, worden ingegaan.

Het wetsvoorstel bevat de codificatie van een stelsel zoals dat in met name de afgelopen jaren bij steeds meer rechtbanken is toegepast. Het desbetreffende systeem, dat eenvoudigheidshalve wel wordt aangeduid als de comparitie na antwoord, houdt in dat de rechter in zaken op tegenspraak, nadat de verweerder zijn conclusie van antwoord heeft voorgedragen, ambtshalve beoordeelt of een persoonlijke verschijning van partijen in dat stadium van de procedure zinvol kan zijn, hetzij tot het geven van inlichtingen aan de rechter hetzij tot het beproeven van een

minnelijke schikking van partijen, dan wel beide. Het model van de comparitie is voor het eerst toegepast en ontwikkeld bij de rechtbank Rotterdam. Bij die rechtbank werd het selectie-systeem met ingang van oktober 1966 gehanteerd. Verwezen zij naar het artikel van Mr. F. J. M. Nivard in het Nederlands Juristenblad van 27 januari 1968, nr. 4. Het model heeft aanvankelijk in andere arrondissementen langzaam ingang gevonden. Uit een in het laatste kwartaal 1984 bij alle rechtbanken gehouden enquête blijkt dat inmiddels in vijftien van de negentien arrondissementen een systeem van comparitie na antwoord wordt toegepast.

Het ambtshalve selecteren van zaken voor een comparitie na antwoord heeft een gunstig effect op de uiteindelijke werkbelasting van de rechter. Uit voornoemd onderzoek bij de rechtbanken is naar voren gekomen dat bij de rechtbanken die het systeem toepassen in ongeveer 40% van de daartoe op geschiktheid onderzochte contradictoire handelszaken een comparitie na antwoord wordt bevolen en dat van deze zaken tussen de 40% en 50% in het kader van de comparitie door middel van een schikking van partijen wordt beëindigd.

Indien een zaak op die wijze tot een einde wordt gebracht, levert dit een besparing op in vergelijking met de tijd die een rechter aan een contradictoire zaak moet besteden indien daarin, al dan niet na een of meer tussenvonnissen, een eindvonnis gewezen moet worden.

Ook al geven de cijfers te zien dat in een aanzienlijk aantal zaken partijen in het kader van een comparitie na antwoord tot een schikking geraken, het systematisch selecteren van zaken is niet in de laatste plaats ook bedoeld voor een comparitie tot het verstrekken van inlichtingen, als bedoeld in artikel 19a Rv. Een inlichtingencomparitie kan een positieve invloed uitoefenen op het verdere verloop van de procedure, in die zin, dat bij voorbeeld (bewijs-)afspraken gemaakt kunnen worden, bepaalde punten van geschil tot duidelijkheid gebracht dan wel punten van ondergeschikt belang geëlimineerd kunnen worden. Deze effecten zijn wat betreft de daaruit voortvloeiende vermindering van werklast voor de rechter thans, bij gebrek aan gegevens, niet te kwantificeren. Dat geldt ook voor bijkomende effecten indien een comparitie na antwoord wel tot een schikking leidt, zoals een vermindering van de werklast voor het administratief personeel en, ook voor de rechter, de besparing van tijd doordat de desbetreffende zaak niet (meer) in eventueel hoger beroep behoeft te worden behandeld.

De rechter ontleent aan de artikelen 19 en 19a Rv. de bevoegdheid om in elke stand van het geding partijen te gelasten in persoon voor hem of voor een of meer rechter-commissarissen te verschijnen. In het voorgestelde artikel 141a wordt voorgeschreven dat de rechter in een vroegtijdig stadium van de procedure nagaat of hij die bevoegdheid zal aanwenden. Van artikel 141a gaat tevens een signaalwerking uit aan het adres van partijen en de advocaten in die zin, dat zij gelet op de verplichting van de rechter tot selectie van zaken, met de mogelijkheid van een comparitie van partijen in die fase van de procedure rekening moeten houden. Met het oog daarop kunnen zij de dagvaarding, de conclusie van eis en de conclusie van antwoord inkleden en daarin zondig de feiten en stellingen meer gericht en uitvoeriger naar voren brengen en onderbouwen in plaats van eerst in latere processtukken met aanvullende relevante gegevens ter tafel te komen. Zondig kunnen partijen ter adstruering of ondersteuning van stellingen ook in die eerste fase van de procedure bescheiden in het geding brengen. Doordat partijen en advocaten op die wijze met het systeem van comparitie na antwoord rekening houden, kunnen ook meer zaken op grond van de door de rechter te plegen selectie geschikt geoordeeld worden voor het gelasten van een persoonlijke verschijning van partijen. Een ander motief om het model van de comparitie na antwoord een wettelijke basis te geven is om daarmee te bereiken dat de

rechtbanken die thans nog geen systematische selectie van zaken plegen te maken, daartoe overgaan.

Op mijn ministerie wordt thans een voorstel van wet voorbereid tot wijziging van de civiele kantongerechtsprocedures. De vraag of het systeem van comparitie na antwoord bij die procedures ook zin heeft, is, zoals de Subcommissie Burgerlijke Rechtsvordering ook adviseert, betrokken in het overleg met de Sectie Kantonrechters van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak. Om deze reden beperkt het onderhavige voorstel van wet de systematische selectie van zaken tot rechtbankprocedures.

Voor een optimaal functioneren van het systeem van de comparitie na antwoord en met het oog op de behandeling van de zaak in een persoonlijke verschijning van partijen, wordt in het onderhavige ontwerp aan de rechter een aantal bevoegdheden toegekend. Ter voorbereiding van een te houden comparitie van partijen en ten behoeve van de behandeling van de zaak ter terechtzitting kan de rechter, op grond van het te wijzigen artikel 19a, aan partijen of aan een van hen een bevel geven bepaalde op de zaak betrekking hebbende bescheiden over te leggen en of bepaalde stellingen toe te lichten. Daarmee kan worden voorkomen dat een comparitie moet worden aangehouden of op een later tijdstip worden voortgezet met als gevolg een vertraging in de procedure en een extra werkbelasting. Bij gebrek aan een stellige wettelijke bepaling moet de rechter thans volstaan met het in zijn interlocutoir vonnis opnemen van een daartoe strekkend verzoek. Een wettelijke basis voor het geven van een bevel verdient aanbeveling, ook om onzekerheden weg te nemen voor wat betreft de vraag of de rechter aan het niet voldoen aan een aanwijzing gevolgen mag verbinden.

Ter bevordering van de doelmatigheid en de praktische gang van zaken ter terechtzitting en van de eventueel nadien voort te zetten procedure alsmede ter voorkoming van tijdverlies, wordt de rechter tevens de bevoegdheid toegekend om, indien de partijen zijn verschenen en daarmee instemmen, bij een verschijning van partijen direct een preparatoire of interlocutoire uitspraak te doen. De zaak behoeft in dat geval daartoe niet meer naar een rolzitting verwezen te worden, hetgeen een besparing van tijd en werklast kan opleveren. De onderhavige in artikel 46 Rv. op te nemen bevoegdheid biedt bovendien het voordeel dat in voorkomende gevallen op grond van het ter comparitie te wijzen tussenvonnis direct in aansluiting daarop nadere verrichtingen in de procedure kunnen plaatshebben, zoals het houden van een gerechtelijke plaatsopneming of bezichtiging.

Eveneens wordt voorgesteld dat de rechter een voorlopig getuigenverhoor in het geding kan bevelen zonder dat daartoe wordt verlangd dat gevaar bestaat dat dit bewijsmiddel verloren zou gaan. De hier aan de orde zijnde wijziging van artikel 876 Rv. is eerder opgenomen in artikel 208 van het nader gewijzigd ontwerp van wet inzake Nieuwe regeling van het bewijsrecht in burgerlijke zaken (kamerstukken II, vergaderjaar 1985-1986, 10 377, nr. 15). Voor de redenen die tot dit wijzigingsvoorstel hebben geleid moge ik verwijzen naar de memorie van toelichting op dat desbetreffende wetsontwerp. Gelet op de behoeften van de praktijk alsmede de jurisprudentie op dit terrein (zie bij voorbeeld de uitspraak van de arrondissementsrechtbank Amsterdam 8 april 1982, NJ 1984, nr. 661), acht ik het juist de schrapping van het vereiste dat er gevaar bestaat dat dit bewijsmiddel verloren gaat in het onderhavige ontwerp over te nemen. Ik meen dat er geen reden is met deze wijziging te wachten tot de invoering van het nieuwe bewijsrecht in zijn geheel.

Het door middel van het onderhavige voorstel in de wet op te nemen systeem van selectie van zaken voor het al dan niet houden van een comparitie na antwoord geldt in beginsel voor alle rolprocedures in eerste aanleg. De selectie kan op basis van zijn ervaring aan de rechter worden overgelaten. Het is overigens ook niet wel mogelijk en ook niet aan te

bevelen in de wet criteria op te nemen voor het maken van de selectie van zaken. Zowel de inhoud van de dagvaarding en de conclusie van antwoord als overwegingen van praktische aard, zoals de woonplaats van partijen en hun raadslieden al dan niet in samenhang met het belang van de zaak, kunnen bij de door de rechter te plegen selectie een rol spelen. Tot de zaken die de rechter geschikt kan achten voor het bevelen van een comparitie na antwoord, kunnen behoren zogenoemde verkorte termijnzaken, dat wil zeggen zaken waarin op grond van artikel 7 Rv. de dagvaarding op verkorte termijn is uitgebracht en waarvoor artikel 145 Rv. een nadere regeling geeft. Met betrekking tot deze procedures wordt voorgesteld artikel 145 Rv. te schrappen. Het komt regelmatig voor dat in zaken waarin op verkorte termijn is gedagvaard, na de conclusie van antwoord toch nog wordt gerepliceerd en geduplicateerd. Dat een zaak een spoedeisend karakter zou hebben, komt alsdan eigenlijk alleen tot uitdrukking in de verkorte termijn van dagvaarding. Tevens zijn er zaken waarin niet op verkorte termijn is gedagvaard doch die niettemin een snelle procedurevoering gewenst maken. Enerzijds biedt artikel 154 Rv. derhalve geen garantie dat een zaak waarin op verkorte termijn is gedagvaard snel wordt afgeprocedeerd, anderzijds mist dat artikel toepassing indien een zaak niet is ingeleid met een op verkorte termijn uitgebrachte dagvaarding. Artikel 145 Rv. kan dan ook worden gemist, zonder dat daarmee de mogelijkheid om desgewenst snel te procederen komt te vervallen. Op het standpunt van de Subcommissie Burgerlijke Rechtsvordering dat het aanbeveling verdient artikel 145 Rv. voorlopig te handhaven, zal hieronder in de artikelsgewijze toelichting nader worden ingegaan.

Het ontwerp is getoetst aan de Aanwijzingen van de minister-president van 16 januari 1985 inzake de toetsing van ontwerpen van wet en van algemene maatregel van bestuur en ontmoet uit dat oogpunt geen bezwaar.

ARTIKELEN

Artikel 1

A. Artikel 19a Rv. nieuw

Aan het huidige eerste lid van artikel 19a Rv. wordt ingevolge het voorstel een tweede volzin toegevoegd waarin aan de rechter de bevoegdheid wordt toegekend bij zijn bevel tot een inlichtingencomparitie of op een later tijdstip aan partijen of aan een van hen een bevel te geven bepaalde stellingen toe te lichten of bepaalde op de zaak betrekking hebbende bescheiden over te leggen. De rechter zal bij het bevel de toe te lichten stellingen en de over te leggen bescheiden moeten omschrijven of aangeven. De mogelijkheid dat de rechter op een later tijdstip een hier bedoeld bevel kan geven, is uit praktische overwegingen opgenomen. Het is denkbaar dat de rechter, nadat reeds een comparitie is gelast, alsnog aan partijen of aan een van hen een bevel wil geven om op die comparitie bepaalde stellingen toe te lichten of met het oog op de te houden comparitie bepaalde bescheiden over te leggen.

In overeenstemming met het advies van de Subcommissie Burgerlijke Rechtsvordering – hierna te noemen de Subcommissie – is in het voorgestelde eerste lid van artikel 19a bepaald, dat de toelichting mondeling ter comparitie zal dienen te geschieden. Met deze regel wordt tegengegaan dat de toelichting van stellingen vóór de comparitie schriftelijk plaatsvindt waarop de wederpartij eveneens voor dat tijdstip schriftelijk wil reageren, hetgeen in feite zou neerkomen op een met de aanwijzing niet beoogde conclusie-wisseling.

Ten einde zowel de rechter als de wederpartij de gelegenheid te bieden tijdig voor de comparitie kennis te nemen van de inhoud van de over te

leggen bescheiden, is daartoe in de derde volzin van het eerste lid van artikel 19a een voorziening getroffen. De dag waarop de desbetreffende bescheiden uiterlijk vóór de datum van de comparitie moeten zijn overgelegd, zal door de rechter worden bepaald. Deze regeling verdient naar mijn mening de voorkeur boven het in de wet vastleggen van een uiterste termijn. De rechter zal bij het vaststellen van de termijn rekening kunnen houden met bijvoorbeeld de hoeveelheid en aard van de over te leggen stukken.

In het tweede lid van artikel 19a Rv. komt niet meer voor het huidige voorschrift dat in het van het ter zitting verhandelde op te maken proces-verbaal zonodig de dag wordt vermeld waarop de zaak weer zal worden voortgezet. Het opnemen van die datum is zo vanzelfsprekend, dat deze bepaling als overbodig kan worden gemist.

Het nieuwe derde lid van artikel 19a Rv. omvat de huidige regeling van de tweede volzin van het tweede lid van artikel 19a Rv., met een toevoeging evenwel doordat de rechter ook rekening mag houden met een niet-voldoen aan een bevel tot het toelichten van stellingen of het overleggen van bescheiden, als bedoeld in het voorgestelde eerste lid van artikel 19a Rv.

B. Invoeging van een nieuw lid in artikel 46 Rv.

Op grond van de in het nieuwe lid van artikel 46 Rv. opgenomen bepaling, kan de rechter direct ter comparitie een preparatoire of interlocutoire uitspraak geven. De zaak behoeft daartoe derhalve niet meer in ieder geval naar een rolzitting te worden verwezen. De onderhavige bevoegdheid komt de rechter slechts toe, indien alle in de procedure verschenen partijen ter comparitie aanwezig zijn en ermee instemmen dat de rechter direct bij die gelegenheid een desbetreffende uitspraak geeft.

Het is geen voorwaarde dat door de verschenen partijen ook op voorhand wordt ingestemd met de inhoud van de te geven uitspraak. Voor zover een partij zich met het dictum van een ter comparitie gegeven uitspraak van de rechter niet kan verenigen, kan deze partij daarvan in hoger beroep komen, eventueel tussentijds voordat het eindvonnis is gewezen indien dat gelet op de artikelen 336 en 337 Rv. is toegelaten.

C. Wijziging van artikel 125 Rv.

Het vervallen van artikel 145 Rv. heeft schrapping daarvan in artikel 125 Rv. tot gevolg.

D. Invoeging van artikel 141a Rv.

De bepaling van het eerste lid van artikel 141a Rv. nieuw bevat het voorschrift dat de rechter een zaak, nadat daarin voor antwoord is geconcludeerd, zal beoordelen of deze geschikt is voor het houden van een comparitie van partijen. In een procedure, houdende verzet tegen een bij verstek gewezen uitspraak, geldt de verzetdagvaarding tezamen met de conclusie van eis in materieel opzicht als een conclusie van antwoord in een zaak waarin de verweerder is verschenen. De rechter zal uiterlijk veertien dagen na de zitting waarop de conclusie van antwoord of de conclusie van eis in oppositie is genomen, door het al dan niet gelasten van een persoonlijke verschijning van partijen laten weten of hij de zaak daartoe in dit stadium van de procedure geschikt acht. De rechter kan zijn desbetreffende beslissing reeds geven op dezelfde zitting als die waarop de conclusie van antwoord of, in geval van een verzetprocedure, de conclusie van eis is voorgedragen. Acht de rechter de zaak geschikt voor een comparitie van partijen, dan zal hij het tijdstip daarvoor in zijn beslissing mededelen. Een termijn waarbinnen de persoonlijke verschijning van partijen moet plaatshebben, is in de bepaling niet opgenomen.

De rechter kan een comparitie van partijen op grond van artikel 141a gelasten, ongeacht of door partijen of een van hen kenbaar is gemaakt een persoonlijke verschijning van partijen in dit stadium van de procedure ongewenst te achten. Die bevoegdheid komt de rechter ook toe op grond van de artikelen 19 en 19a Rv. De in die twee artikelen neergelegde mogelijkheid om in alle gevallen en in elke stand van de zaak een persoonlijke verschijning van partijen te bevelen blijft naast het voorschrift van artikel 141a Rv. onverminderd van kracht.

In dit verband zij opgemerkt dat het bevel van de rechter tot een comparitie van partijen eventueel kan worden gecombineerd met bijvoorbeeld het gelasten van een gerechtelijke plaatsopneming of bezichtiging, in die zin dat de rechter bepaalt dat de persoonlijke verschijning van partijen zal plaatsvinden op een in zijn uitspraak aangegeven locatie.

Met het in te voegen artikel 141a wordt de in artikel 142 Rv. aan partijen gegeven bevoegdheid te repliceren en te dupliceren op geen enkele wijze beperkt. Dit betekent bijvoorbeeld dat onmiddellijk nadat de conclusie van antwoord dan wel de conclusie van eis in oppositie is genomen op dezelfde zitting kan worden gerepliceerd respectievelijk geantwoord, of dat daartoe dan wel voor een andere proceshandeling reeds een zittingsdatum wordt vastgesteld. Ook in dat geval zal de rechter evenwel met toepassing van artikel 141a Rv. een persoonlijke verschijning van partijen kunnen gelasten. Dat geldt ook indien de verweerder bij de conclusie van antwoord tevens een eis in reconventie heeft ingesteld.

De bevoegdheid te repliceren en te dupliceren komt partijen uiteraard ook toe indien de rechter hen met zijn beslissing heeft laten weten de zaak in dit stadium niet geschikt te achten voor een comparitie, als ook nadat op de voet van artikel 141a een comparitie is gelast en heeft plaatsgevonden.

Dat met artikel 141a de hier bedoelde bevoegdheid van partijen geenszins wordt beperkt, met andere woorden dat artikel 142 Rv. onverminderd geldt, behoeft naar mijn oordeel niet in de wet te worden bepaald. Een regeling met een zodanige strekking komt thans ook niet voor in samenhang met de artikelen 19 en 19a Rv., waarnaar artikel 141a verwijst.

Het gelasten van een comparitie van partijen geschiedt bij een uit te spreken tussenvonnissen. De Subcommissie stelt in dit verband dat het haar wenselijk voorkomt, dat het gelasten van een comparitie ook kan geschieden bij een zogenaamde eenvoudige rolbeschikking die niet voor appel vatbaar is.

Omtrent een eenvoudige rolbeschikking zijn thans geen bepalingen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering opgenomen. Het is ook niet nodig in dit wetboek, naast de bestaande regeling omtrent tussenvonnissen, met het oog op comparities van partijen een eenvoudige rolbeschikking als rechtsfiguur te introduceren. Evenmin bestaat er behoefte aan een zodanige rechtsfiguur ten einde ongewenste vertraging in het verloop van de procedure tegen te gaan. Immers de rechter kan op grond van artikel 337 Rv. bepalen dat het interlocutoir vonnis waarbij een verschijning van partijen wordt gelast, niet dan gelijktijdig met het eindvonnis voor hoger beroep vatbaar is. In de praktijk is overigens gebleken dat van een interlocutoir vonnis waarbij een comparitie wordt gelast, niet of nauwelijks tussentijds hoger beroep wordt ingesteld.

Ten slotte behoort naar mijn mening het tussenvonnissen voor het gelasten van een inlichtingencomparitie gehandhaafd te blijven in verband met de aan de te verkrijgen inlichtingen mogelijk verbonden bewijsaspecten.

Het voorgestelde artikel 141a Rv. schrijft voor dat de rechter in een vroegtijdig stadium van de procedure nagaat of hij van de in de artikelen 19 en 19a Rv. neergelegde bevoegdheid tot het gelasten van een comparitie gebruik zal maken. Maakt de rechter van die bevoegdheid

gebruik, dan pleegt hij in het tussenvonnis tot het gelasten van een comparitie te volstaan met een summiere motivering terzake. In het arrest van 4 januari 1980 (NJ 1980, 149) heeft de Hoge Raad beslist dat het aan het inzicht van de rechter is overgelaten of hij aanleiding vindt gebruik te maken van zijn bevoegdheid om een comparitie te gelasten. De rechter is in verband daarmee niet verplicht te motiveren waarom hij van die bevoegdheid geen gebruik maakt.

Het tweede lid van het voorgestelde artikel 141a bepaalt dat, indien geen comparitie van partijen wordt gelast, de rechter zulks aan partijen mededeelt. Deze mededeling dient te geschieden op een terechtzitting welke plaatsvindt ten hoogste veertien dagen nadat de conclusie van antwoord of de conclusie van eis in oppositie is voorgedragen. Tevens is voorgeschreven dat de desbetreffende mededeling wordt aangetekend in het proces-verbaal van de zitting.

Er zou wellicht twijfel kunnen rijzen omtrent het rechtskarakter van de beslissing van de rechter, zoals die aan partijen ter terechtzitting wordt medegedeeld, dat geen comparitie wordt gelast. Het zou in ieder geval niet in overeenstemming zijn met de met het onderhavige wetsvoorstel beoogde doelstelling de procedure een meer doelmatig en vlotter verloop te geven, indien de beslissing van de rechter om in dit stadium van het geding geen comparitie te gelasten door partijen of een van hen in hoger beroep en of beroep in cassatie ter toetsing kan worden voorgelegd. Om deze redenen is in het tweede lid uitdrukkelijk aangegeven dat tegen de beslissing dat geen verschijning van partijen wordt bevolen voor partijen geen hogere voorziening openstaat.

E. *Schrapping van artikel 145 Rv.*

Artikel 145 Rv. geeft enkele bepalingen voor zaken waarin op grond van het derde lid van artikel 7 Rv. de dagvaarding op verkorte termijn is betekend. Deze regels komen er op neer dat in spoedeisende zaken de eiser op de zitting waartegen werd gedagvaard zijn conclusie van eis voordraagt en dat de verweerder op diezelfde zitting zijn conclusie van antwoord neemt, waarna partijen desverzocht dadelijk daarna tot de pleidooien worden toegelaten. Op grond van het derde lid van artikel 145 Rv. kan de rechter een uitstel verlenen tot het nemen van een conclusie of tot het houden van de pleidooien.

Zoals hierboven in het algemeen gedeelte van deze toelichting is gesteld, biedt artikel 145 Rv. geen waarborg dat een zaak waarin op verkorte termijn is gedagvaard ook snel wordt afgeprocedeerd. Tot het nemen van een conclusie verkrijgen partijen desverzocht regelmatig uitstel. In afwijking van de bedoeling van artikel 145 Rv. wordt in deze zaken bovendien wel gerepliceerd en gedupliceerd. Anderzijds is artikel 145 Rv. niet van toepassing op zaken, hoewel deze spoedeisend zijn, indien deze niet zijn ingeleid met een op verkorte termijn uitgebrachte dagvaarding. Het huidige verband tussen artikel 7 Rv. en een regeling als voorzien in artikel 145 Rv. is dan ook niet van doorslaggevende betekenis. Het verdient aanbeveling het desbetreffende verband te doorbreken, waarbij artikel 145 Rv. kan worden geschrapt zonder dat daarmee de mogelijkheid om in spoedeisende zaken desgewenst snel te procederen, zou komen te vervallen. Allereerst kan immers in spoedeisende zaken op grond van het derde lid van het te handhaven artikel 7 Rv. na daartoe verkregen verlov van de rechter, door de eiser op verkorte termijn worden gedagvaard. Op grond van artikel 143 Rv. stelt de rechter de termijnen vast voor het nemen van conclusies. Deze termijnen kunnen in spoedeisende zaken kort zijn. De eiser kan bovendien afzien van het nemen van een conclusie van repliek en zijn voornemen daartoe eventueel kenbaar maken in de dagvaarding en of de conclusie van eis. Repliceert de eiser niet, dan komt de verweerder op grond van artikel 142 Rv. het recht om

te dupliceren niet toe. In dat geval is na de conclusie van antwoord een einde gekomen aan het wisselen van conclusies en worden partijen, zoals in artikel 144 Rv. bepaald, tot de pleidooien toegelaten, tenzij direct om een uitspraak van de rechter wordt verzocht.

Ook het voorgestelde artikel 141a Rv. kan in spoedeisende zaken een bijdrage leveren aan een snelle procesgang. Het desbetreffende artikel geldt ongeacht het feit of in een zaak met toepassing van het derde lid van artikel 7 Rv. al dan niet op verkorte termijn is gedagvaard. Zoals in de toelichting op artikel 141a Rv. is aangegeven, kan de rechter zijn beslissing of de zaak geschikt is voor een comparitie van partijen direct nemen op de zitting waarop de conclusie van antwoord is voorgedragen. Is in verband met het spoedeisend karakter van de zaak op diezelfde zitting reeds een datum voor het houden van de pleidooien vastgesteld, dan kan de rechter niettemin op grond van artikel 141a Rv. een persoonlijke verschijning van partijen gelasten. Bij zijn oordeel of een zaak voor een comparitie na antwoord geschikt is, zal de rechter overigens met het spoedeisend karakter der zaak rekening kunnen houden.

De Subcommissie schrijft in haar advies van 5 september 1985 dat het aanbeveling verdient artikel 145 Rv. voorlopig te handhaven. De Subcommissie wijst daarbij op de omstandigheid dat sommige rechterlijke colleges verkorte termijnzaken ook afgezien van het ontbreken van repliek en dupliek sneller behandelen dan gewone procedures. Schrapping van artikel 145 Rv. maakt echter naar mijn mening een snelle behandeling door de rechter van spoedeisende zaken niet moeilijker of onmogelijk, terwijl, zoals hiervoor uiteengezet, tevens voor partijen een snelle procesgang mogelijk blijft.

Door de Subcommissie is voorts aangegeven dat de processuele positie van de eiser die na de conclusie van antwoord van de gedaagde heeft afgezien van repliek, niet zonder meer gelijk is aan die van de eiser in een verkorte termijnprocedure die niet repliceren mag. De Subcommissie heeft daarbij gedacht aan de in de rechtspraak ontwikkelde regel, dat de rechter stellingen, vervat in een conclusie van een procespartij waarop de wederpartij niet meer heeft kunnen reageren, niet zonder meer als vaststaand mag aannemen. Het wil mij voorkomen dat het aan de rechter is om te beoordelen of deze regel ook geldt indien de eiser vrijwillig van repliek afziet.

De problematiek die kan voortvloeien uit het feit dat een partij niet meer mag concluderen, is op zich niet beperkt tot korte-termijnzaken en levert ook overigens onvoldoende grond op om artikel 145 Rv. te handhaven. Integendeel, juist in zaken waarin op grond van artikel 145 Rv. in beginsel niet mag worden gerepliceerd kan voor de eiser onzekerheid ontstaan. De eiser zal ten einde op de door gedaagde bij conclusie van antwoord opgeworpen stellingen te kunnen reageren wellicht pleidooi vragen met als gevolg extra werkbelasting en tijdverlies. Schrapping van artikel 145 Rv. biedt daarentegen de mogelijkheid dat de eiser, al dan niet na een gehouden comparitie, door middel van een conclusie van repliek op eenvoudige wijze op stellingen van de wederpartij kan ingaan. Dit kan ook in spoedeisende zaken de procedure ten goede komen.

Een regeling omtrent de termijn die bij het uitbrengen van een het geding inleidende dagvaarding in acht genomen moet worden, kan op zich los worden gezien van de wijze waarop in de zaak wordt geprocedeerd. Dat geldt ook indien de desbetreffende termijn met toepassing van artikel 7 Rv. is verkort. Zoals hiervoor reeds is aangegeven, kan het verband tussen artikel 7 Rv. en de wijze waarop wordt geprocedeerd worden verbroken. Zou dit verband evenwel worden weggenomen zonder dat daarbij artikel 145 Rv. wordt geschrapt, dan is een verkorting van de termijn van dagvaarding niet zonder meer of uitsluitend het criterium voor de toepassing van artikel 145 Rv. De daartoe aan te leggen criteria kunnen in dat geval ook niet buiten de rechter om geheel aan de eiser worden overgelaten.

Het met artikel 141a Rv. voorgestelde systeem van comparitie na antwoord is mede bedoeld om afspraken te maken omtrent de verdere

voortgang van de procedure. De vraag of en zo ja op welke wijze in spoedeisende zaken door partijen zal worden voortgeprocedeerd, is derhalve juist een van de aspecten die bij gelegenheid van een comparitie na antwoord aan de orde kan komen. Ook daarmee is naar mijn mening de grond om artikel 145 Rv. te handhaven komen te vervallen.

F. Invoeging van een nieuw lid in artikel 347 Rv.

Ingevolge het nieuw in te voegen lid in artikel 347 Rv. zal het systeem van ambtshalve selecteren van zaken voor een comparitie na antwoord, niet van toepassing zijn op zaken aanhangig in hoger beroep. In appèl-zaken wordt niet gerepliceerd en gedupliceerd. Het karakter van de appèl-procedure brengt met zich dat, anders dan in eerste aanleg, het ambtshalve selecteren van zaken voor een comparitie na de memorie van antwoord achterwege kan blijven. Acht de rechter in hoger beroep een persoonlijke verschijning van partijen gewenst, dan kan hij deze in elke stand van de zaak gelasten op grond van de artikelen 19 en 19a Rv., dan wel een van beide.

G. Wijziging laatste volzin van artikel 876 Rv.; artikel 876, lid 2, Rv. nieuw

De onderhavige wijziging behoeft naast hetgeen hiervoor in het algemeen gedeelte van deze toelichting en in de memorie van toelichting behorende bij het ontwerp van wet inzake Nieuwe regeling van het bewijsrecht (kamerstukken II, zitting 1969-1970, 10 377, nr. 3) is gesteld, naar mijn oordeel geen nadere uiteenzetting.

H. Wijziging tweede lid en derde lid, onder 4°, van artikel 877 Rv.

De wijziging van artikel 876 Rv. zoals voorgesteld in onderdeel G, waardoor voor het houden van een voorlopig getuigenverhoor tijdens een aanhangig geding het vereiste dat er gevaar bestaat dat het bewijsmiddel verloren zou gaan komt te vervallen, vergt een aanpassing van het tweede lid en het derde lid, onder 4°, van artikel 877 Rv. De onderhavige wijziging van artikel 877 tot zodanige aanpassing stemt overeen met hetgeen terzake eerder werd opgenomen in artikel 209 van het nader gewijzigd ontwerp van wet (inzake Nieuwe regeling van het bewijsrecht (kamerstukken II, vergaderjaar 1985-1986, 10 377, nr. 15).

Artikelen II en III

Zoals hierboven is uiteengezet, behelst het voorgestelde artikel 141a Rv. enerzijds een verplichting voor de rechter tot ambtshalve selecteren van zaken en anderzijds een aanwijzing aan het adres van de procespartijen en de advocaten. Indien het onderhavige ontwerp tot wet wordt verheven, zal op het tijdstip van de inwerkingtreding daarvan een aantal zaken aanhangig zijn waarin niet op voorhand met het systeem van comparitie na antwoord rekening is gehouden. Aangezien voorts het selectiesysteem tot gevolg kan hebben dat in meer zaken een comparitie van partijen zal worden gelast, wordt voorgesteld die onderdelen van artikel I die verband houden met de selectie van zaken tot een comparitie na antwoord alsmede het vervallen van artikel 145 Rv. niet van toepassing te doen zijn op zaken die op de dag van de inwerkingtreding van de wet aanhangig zijn.

Het ontwerp brengt overigens nauwelijks overgangsproblemen met zich mee. Het vergt, indien het tot wet wordt verheven, geen uitvoeringsbesluiten, zodat de datum van inwerkingtreding in het wetsontwerp zelf is opgenomen.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

